TÜRKİYE'DE BEĞENİLEN VE TERCİH EDİLEN MÜZİK TÜRLERİ

Doç. Dr. Gülay KARŞICI

Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, İstanbul / Türkiye

Öz: Müziği bilişsel alanda inceleyen farklı disiplinlerden onlarca araştırmacı farklı ülkelerde müzik beğenilerini ve/ya da müzik tercihlerini belirleyen, etkileyen faktörleri; beğenilen ve beğenilmeyen müziklerin beyinde yarattığı değişiklikleri, psikolojiye/hormonlara etkilerini (vb.) saptamak için yıllardır çalışır. Bu konulardaki yayımlara ve Türkiye'de yaptığımız çalışmalara baktığımızda bunların henüz net olarak saptanamadığını ve kesin çizgilerle tanımlanamadığını görürüz. Türkiye'deki müzik beğenisine ve müzik tercihine odaklanan bu çalışmada da birebir yapılan yüz yüze görüşme yöntemiyle elde edilen verilerin çeşitliliğinin çokluğu; duyulan bazı kaygılardan dolayı kimi katılımcının bazı yanıtlarını değiştirmek istemesi ya da belirsiz yanıtlar vermeleri gibi karşılaşılan daha birkaç neden müzik türü sınıflandırılması ve yorumlanmasını zorlaştırmıştır. Klasik müzikler, halk müzikleri , dini müzikler; popüler müzikler gibi tüm müzik yapıtlarını kapsayan birer üst, şemsiye başlık altında birkaç grupta sınıflandırmak, olayı kolaylaştırabilirdi ama bu da detaylı bilgi vermezdi 2006 yılından bugüne kadar anket ve/ya da görüşme yöntemiyle veri elde eden birkaç çalışmadan söz edeceğim bu yazıda buna ek olarak 2009, 2010, 2011, 2015, 2016 ve 2018 yıllarında toplam 335 katılımcıdan Kayseri, Niğde, Trabzon, Tokat ve İstanbul'da birebir yapılan yüz yüze görüşme yöntemiyle; Malatya'da ise yapılan anketle elde ettiğimiz verilerden en beğenilen ve tercih edilen müzik türleriyle ilgili olanlarını paylaşacağım.

GİRİŞ

Türkiye'de "kişinin bir müzik parçasını 'severim', 'sevmem' ya da 'bu müzik türünü dinlerim', 'bu türü hiç dinlemem' şeklindeki söylemlerinde" "çevresinin herhangi bir müzik türüne olan olumlu ya da olumsuz yaklaşımlarından ve elit bakıştan kaynaklanan tepkilerin yarattığı kaygının" (Karşıcı, 2014: 13) etkili olduğu kesindir. Doktora tez çalışmam nedeniyle İzmir'de Kasım 2006'da birinci kontrol grubundaki 4 kişi de dahil olmak üzere 14'ü Kadın (K), 14'ü Erkek (E) 28 kişiyle (22-37 yaş aralığında) birebir yaptığım yüz yüze görüşmelerde verilen yanıtlar buna kanıt. "Çevre tarafından 'kalitesiz' denilen bir müziği sevdiğini kimseye, hatta kendine bile söyleyememenin yarattığı baskı, o türün hiçbir örneğinin dinlenilmemesi için verilen uğraş, kulağı alıştırmamak için verilen çabalar ve 'var olan' bir müzik türünün yok sayılması; Türkiye'deki müzik türlerine bakışın ve bunun kişiler üzerinde yarattığı durumun açık bir göstergesidir" (Kutluk, Karşıcı, & Gedik, 2009: 535).

"Müzik Beğenisindeki Kültürel Etkenler: Bir fMRI Çalışması" isimli doktora tez çalışmamdaki 28 katılımcıdan elde edilen verilere göre, çoğunluğunun en fazla dinlemeyi tercih ettiği ve beğendiği müzik türleri İngilizce rock (alt türleri de dahil) ve pop müziktir. 1 lise mezunu, 8 lisans öğrencisi, 7 lisans mezunu, 3 yüksek lisans öğrencisi, 1 yüksek lisans mezunu ve 8 doktora/sanatta yeterlik öğrencisi ya da mezunu arasından 1o kişi Batı klasik müzik öğrenimi görmüş ya da görmekte ve müzik bölümlerinin müfredatı gereği bu tür müzikle

en az bir çalgı çalmış kişilerdir. Bu tez çalışmasında 2. kontrol grubundan da en beğendikleri ve dinledikleri 3'er müzik yapıtı ismi istendi (Karşıcı, 2014: 35). Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Müzik Bilimleri Bölümünde okuyan bu 12 öğrencinin (18-25 yaş aralığında 6 K, 6 E) rock ya da caz müziği dinlediği ve beğendiği öğrenildi. Bu çalışmaya katılanların her biriyle tek tek üçer kez görüşme yapıldı. Bunlardan ikincisi neredeyse birer buçuk saat sürdü. Bu görüşmedeki sorulardan birisi de katılımcıların beğendikleri ve dinlemeyi tercih ettikleri müzik yapıtı, besteci ve/ya da seslendiricinin ismiydi. Katılımcılardan yalnızca birkaçının Batı klasik müziğin popüler bestecilerinden birer örnek verdiği görüldü.

Aynı konuda verilerin olduğu bir başka doktora tez çalışması Şenel'e aittir. İki aşamalı yapılan ankette ilk olarak Kayseri'de ve Tokat'ta yaptığımız ön araştırmaya (Şenel, Karşıcı, & Kutluk, 2011: 294) ikinci aşamada da Tokat'ta (333 kişi 233 K, 100 E), Kayseri'de (56 kişi 37 K, 19 E), Çanakkale'de (40 kadın), Ankara'da (87 kişi 73 K, 14 E) ve Kıbrıs'ta (50 kişi 26 K, 24 E) yaptığımız ana araştırmaya katılanlardan elde edilen verilere göre en fazla dinlenilen ve beğenilen müzik türü pop müziktir (Şenel, 2013: 154-157). 4 kişi ilköğretim mezunu, 23 kişi lise mezunu, 473 kişi üniversite öğrencisi, 33 kişi lisans mezunu ve 29 kişi lisansüstü olan (s.190) toplam 566 katılımcının (14-63 yaş aralığında) çoğunluğunun dinlediği ikinci sıradaki tür Türk halk müziği (THM), üçüncü sıradaki rock müziktir. "Araştırmanın yapıldığı illere bakıldığında en çok dinlenilen" (Şenel, 2013, s. 158) ilk üç müzik türü şöyle sıralanır: Katılımcılardan

- Tokat'taki 204 kişi pop, 147 THM, 100 kişi rock;
- Kayseri'deki 28 kişi pop, 22 kişi THM, 15 kişi Türk sanat müziği (TSM);
- Çanakkale'deki 30 kişi pop, 17 kişi slow, 12 kişi rock;
- Ankara'daki 56 kişi pop, 33 kişi rock, 30 kişi THM;
- Kıbrıs'taki 28 kişi pop, 11 kişi rock, 10 kişi TSM dinlediğini belirtir.

Yukarıda sözü edilen iki doktora tez çalışmasıyla aynı bölümde yapılan söz edeceğim bir başka doktora tez çalışması Erdal'a aittir. DEÜ GSF, Buca Eğitim Fakültesi (BEF) Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Devlet Konservatuvarı ve Ege Üniversitesi (EÜ) Devlet Türk Musikisi Konservatuvarından (DTMK) toplam 180 öğrenciye uygulanan "müzik beğeni anketi"nden elde edilen verilerden (Erdal, 2009, s. 15) bu yazıda paylaşacaklarım yalnızca öğrencilerin beğendikleri ve en fazla dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleriyle ilgilidir (Erdal, 2009: 22-33):

- DEÜ GSF - rock müzik,
- DEÜ Devlet Konservatuvarı - Batı klasik müzik,
- EÜ DTMK - Türk müziği,
- DEÜ BEF Müzik Öğretmenliği - hem rock hem Batı klasik müzik

Ankara'da yapılan bir yüksek lisans çalışması da yine üniversite öğrencilerinin müzik beğenileriyle ilgilidir. 4 farklı üniversitenin 10 farklı fakültesinde okuyan toplam 273 öğrenciyle (18-29 yaş aralığında) yüz yüze yapılan anketlerde pop, rock, caz, folk ve klasik olmak üzere kullanılan "5 seçenekli müzik beğeni anketi" içinden tercih yapmaları istenir. Elde edilen verilere göre Ankara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Başkent Üniversitesinin Fen–Edebiyat, Mühendislik, Güzel Sanatlar, Hukuk, Ticari Bilimler, İktisadi ve İdari Bilimler, Eğitim, Sağlık Bilimleri, Tıp ve Mimarlık Fakültelerinde okuyan öğrencilerin çoğunluğunun rock müziği tercih ettiği görülür. "Öğrencilerinin tercih sıralarına göre yüzdelik dilimde şu şekildedir: %48,55 Rock, %29,26 Pop, %8,68 Caz, %8,04 Folk, %5,47 Klasik" (Kayhan, 2011: 21).

Kayseri'de ve Malatya'da 2010 Mayıs'ında yaptığımız bir çalışmanın verilerine değinecek olursam. Erciyes Üniversitesi GSF Müzik Bölümü (16 kişi); İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği (6 kişi) ve GSF Müzik Bölümünde (18 kişi) en az bir yıldır okuyan 40 öğrenciyle (19-29 yaş aralığında 20 K, 20 E) yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre en fazla Türk halk müziği, Türkçe pop ve kendi söylemleriyle Türk sanat müziği dinledikleri öğrenilir (Karşıcı & Doğan, 2011, s. 207). Sivas'ta 2 türkü barda çalışan 3 müzisyen (26, 31, 33), bar sahibi 3 kişi (42, 56, 58 yaş aralığında) ve bara gelen müşterilerden rastgele seçilen 12 kişiyle (19-39 yaş aralığında) 2011'de birebir yapılan yüz yüze görüşmelerde elde edilen verilere göre (Erol & Karşıcı, 2012) hepsinin en beğendiği ve dinlemeyi tercih ettiği müzik türü Türk halk müziğidir. 11'i Cumhuriyet Üniversitesinde öğrenci olan 19-58 yaş aralığındaki toplam 18 katılımcıdan 7'si Türk sanat müziği, 5'i rock müzik de dinlediğini belirtir. Söz edilen çalışmalar içinde Tokat, Kayseri, Malatya ve Sivas'taki katılımcıların Türk halk müziğine daha çok değer verdiği ve bu müziği dinlemeyi tercih ettiği görülür.

AMAÇ, KAPSAM ve YÖNTEM

Ülkemizde doğup büyüyenlerin müzik beğenilenin yanında dinlemeyi en çok sevdikleri müzik türünün ne olduğu ve bunların nelerden etkilendiği merak konusudur. Bu araştırmalarda sayıca fazla katılımcıya ulaşılabilmek adına genelde anket yapılarak veri toplanır. Bu yazıda söz edeceğim 5 şehirde yaptığımız çalışmamız ise, küçük çapta bir araştırma olsa da yalnızca bir şehirdeki katılımcılara anket uygulanması ve diğer 4 şehirdeki katılımcılarla birebir görüşme yapılması nedeniyle zaman alıcı bir araştırma olmuştur ve devam etmesi de planlanmaktadır. 2009'dan 2018 yılı Kasım'ına kadar süren bu araştırmada 13 ile 44 yaş aralığında Tokat'tan 21, Niğde'den 6, Trabzon'dan 10, Kayseri'den 43 ve İstanbul'dan 172 kişiyle birebir görüşmeler yapıldı; Malatya'da ise 83 kişiye anket uygulandı. Toplam 335 katılımcıya dinlemeyi tercih ettikleri müzik yapıtları/besteciler/yorumcular; bunları neden beğendikleri; müziklerin neler ifade ettiği, tercihlerinde kimlerden etkilendikleri ya da müzikleri nereden duydukları; ilk ve orta öğretim zamanlarında ne dinledikleri; hangi müziklerden nefret ettikleri ve nedenleri; hangi müzik türünün öğrenimini kaç yıldır gördükleri, hangi çalgıları çalabildikleri; aileleriyle ve kültürel geçmişleriyle ilgili bilgileri, yakın arkadaşlarının dinlediği müzik türleri gibi daha birçok soru sorularak detaylı bilgiler elde edildi. Burada söz edeceğim konu ise, bu veriler içindeki yalnızca beğenilen ve tercih edilen müzik türleri ile sınırlandırıldı.

BULGULAR

1. Tokat'ta 2009 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. sınıfta okuyan 13 öğrenciyle (21-25 yaş aralığında) yüz yüze yapılan bire bir görüşmelerde çoğunluğun pop müziği severek dinlediği öğrenildi. Elde edilen verilere göre katılımcıların beğendiği ve dinlemeyi tercih ettiği müzik türleri arasından 2. sırayı Türk halk müziği, 3. sırayı Türk sanat müziği almaktadır. Batı klasik müzik öğrenimi gören bu 13 katılımcının ilk ve orta öğretim yıllarında beğendikleri ve dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri ile lisans yıllarındakilerin aynı olduğu görüldü. Bu çalışmada günlük yaşamlarında dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerine Batı klasik müzik öğreniminin herhangi bir etkisinin olmadığı saptandı.

2. 2010 yılında Tokat'ta ney kursuna giden üniversite mezunu 8 kişiyle (25-35 aralığında 4 K, 4 E); Kayseri'de bir ilköğretim okulunda 8.sınıfta okuyan 22 Kayserili 13 öğrenciyle (hepsi 13 yaşında 11 K, 11 E) ve Erciyes Üniversitesinde (ERÜ) okuyan 17 öğrenciyle (19-23 yaş aralığında 5 K, 12 E) bire bir yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen verilere göre, katılımcılardan

a. Tokat'takilerin Türk müziğini çok beğendiği ve en fazla Türk sanat müziği dinlediği;

b. İlköğretim öğrencilerinin en çok Türkçe pop, ikinci sırada Türkçe rock ve rap dinlediği.

c. ERÜ öğrencilerinin en çok Türk sanat müziği, ikinci sırada Türk halk müziği ve Türkçe pop dinlediği öğrenildi.

d. Malatya'da 2010 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde çalışan 83 öğretim elemanına uygulanan ankete göre çoğunluğun dinlemeyi tercih ettiği müzik türünün Batı klasik müzik (BKM) olduğu; lisans öğrenimlerinden önce kendi söylemleriyle Türk Sanat müziği (TSM) dinlediği öğrenildi. Kadrolarına göre katılımcıların en beğendiği müzik türüyle ilgili dağılımlar şöyle:

a. 7 profesörden 4'ü BKM, 3'ü TSM;

b. 8 doçentten 7'si Türk halk müziği (THM), 1'i TSM;

c. 35 yardımcı doçentten 14'ü BKM, 8'i THM, 6'sı Türkçe pop, 5'i TSM, 2'si caz;

d. 6 öğretim görevlisinden 3'ü THM, 2'si BKM, 1'i TSM;

e. 12 araştırma görevlisinden 4'ü TSM, 2'si BKM, 2'si pop, 2'si rock, 2'si caz;

f. 15 okutmandan 5'i TSM, 4'ü BKM, 2'si pop, 2'si rock ve 1'i THM.

3. Trabzon'da yapılan çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliğinde okuyan, Batı klasik müzik öğrenimi gören 1'i Sinoplu, 9'u Trabzonlu toplam 10 öğrenciyle (21-23 yaş aralığında 5 K, 5 E) 2010 Nisanı son haftasında yapılan birinci görüşmedeki yanıtlar ile Mayısın ilk haftasında yapılan ikinci görüşmedeki yanıtların biraz farklı olduğu görüldü. Benzer kaygılarla verilen bu

farklı yanıtlardan ve gözlemlerden çıkardığımız yorumlarımıza göre katılımcıların çoğunluğunun beğendiği ve dinlemeyi tercih ettiği müzik türünün ilk sırasında Türkçe pop, ikinci sırasında Türk halk müziği olduğu saptandı.

4. 2011 yılında birebir yapılan çalışmada 10 katılımcının en fazla dinlemeyi tercih ettiği ve en beğendiği müzik türüyle ilgili görüşmelerden elde edilen veriler şöyle:

a. Kayseri'de yaşayan 4 emekli erkeğin (54–62 yaş aralığında) Türk halk müziği;

b. Niğde'de yaşayan, orta öğretim 9. sınıfta okuyan 6 öğrencinin (hepsi 15 yaşında 3 k, 3 E) Türkçe pop ve rock müzik dinlediği saptandı.

c. İstanbul'da 2015, 2016 ve 2018 yıllarında bire bir yaptığımız yüz yüze görüşmelerimizde toplam 172 katılımcının hangi müzik türlerini beğendiğini ve son altı ayda hangi müzik yapıtlarını, bestecileri ya da yorumcuları dinlemeyi tercih ettikleri öğrenildi. Katılımcıların dinlediği müzikler akıllı telefonlarındaki müzik uygulamalarına kayıtlı çalma listelerinden elde edildi. Çoğunluğu Spotify kullanan katılımcıların dinlediği ilk 10 ya da 20 parçayı YouTube'tan tek tek dinlendiğimde her bir kişinin dört ve daha fazla müzik türü içinden parçalar tercih ettiğini gördüm. Saptanan bu verilerin çeşitliliğinin çokluğu ile katılımcıların en çok dinlemeyi tercih ettikleri ve en beğendikleri müzik türüyle ilgili kendi verdikleri yanıtları karşılaştırdım. İkiye ya da üçe indirerek sınıflandırdığım müzik beğenisi ve tercihleri ile ilgili bilgiler ve katılımcılarla ilgili bilgiler şunlardır:

d. 2015 ve 2016 yıllarında yapılan çalışmaya katılan 49 kişinin çoğu farklı üniversitelerde farklı bölümlerde okuyan öğrenciler ya da üniversite mezunları. İstanbul'da yaşayan bu kişilerden yalnızca 20 kişi müzik ile ilgili bir bölümde öğrenci ya da bölümden mezun olan müzik öğretmenleri. Katılımcıların çoğunun en beğendiği ve dinlemeyi tercih ettiği müzik türü pop; ikinci sırada Türkçe ve İngilizce rock müzik var (kimi katılımcı alternatif rock ya da soft rock olarak da adlandırmış).

e. 2016 yılı Aralık ayında Marmara Üniversitesi GSF Müzik Bölümünde okuyan 28 öğrenci (18-28 yaş aralığında 14 K, 14 E), Resim Bölümünde okuyan 9 öğrenci (24-27 yaş aralığında 7 K, 2 E) ve Film Tasarımı Bölümünde okuyan 9 öğrenciyle (20-25 yaş aralığında 2 K, 7 E) çalışma yapıldı. Katılımcıların çoğunluğunun Spotify aracılığıyla müzik dinlemelerinin nedeni bu müzik uygulamasının çok geniş bir müzik arşivine sahip olması; ücretsiz ya da ayda 10 TL. ücretle kullanılabiliyor olması; beğendikleri müzik türlerine göre sanatçı/albüm/şarkı gibi önerilerde bulunuyor olması ve bu öneriler sayesinde müzik arşivlerinin genişlemesi olarak belirtildi. 46 katılımcının 2016 yılı yaz (Haziran, Temmuz, Ağustos) ve sonbahar aylarında (Eylül, Ekim, Kasım) müzik uygulamalarına indirdikleri müziklerden oluşan çalma listelerinin ilk 10 parçasına göre yapılan müzik türü sınıflaması ve katılımcılarla ilgili bilgiler şöyle:

1. Müzik Bölümünde okuyan 28 öğrencinin çoğu ilk ya da orta öğrenimleri sırasında bir çalgı çalmaya başlar, güzel sanatlar lisesi mezunudur ve lisansta da Batı klasik müzik öğrenimine devam etmektedirler.

Erkek katılımcıların çoğu pop, kadınların çoğu İngilizce rock (alternatif rock ya da soft rock), ikinci olarak pop müzik dinlemeyi tercih eder.

2. Resim Bölümünde okuyan 9 öğrenci İngilizce rock ve/ya da alternatif pop dinler.

3. Film Tasarımı Bölümünde okuyan 9 öğrencinin çoğu İngilizce rock ve alt türlerini dinler.

c. 2018 yılı Ekim ayında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında Batı klasik müzik öğrenimi gören (3 kişi mezun) 77 kişiyle (18-26 yaş aralığında 41 K, 36 E) birebir yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen verilere göre çoğunluğun kullandığı Spotify. Geniş arşive sahip olduğu için kullandıkları bu müzik uygulamasına ya ücret ödemediklerini ya da 4.99TL-21 TL. arası ücret ödedikleri belirtildi. Katılımcıların ilk ve orta öğretim yıllarında dinledikleri müzik türü çoğunlukla pop; 2018'in son altı/sekiz ayında dinlemeyi tercih ettikleri müzik türü de çoğunlukla pop. İkinci sırada rock (alternatif ya da soft olanları), öğrenimini görmelerinden kaynaklı Batı klasik müzik ve sözlü elektronik müzik.

SONUÇ

Yukarıda söz ettiğim çalışmalarımda saptanan verilerin çeşitliliğinin çokluğu Türkiye'de dinlenilen müzik türüyle ilgili genelleme yapılmasını engeller. Kişilerin birden fazla müzik türü içinden onlarca farklı müzik yapıtını beğenmeleri, yine aynı tür içinde hiç beğenmediklerinin olması; beğendiği müzik türüyle ilgili herhangi bir müzik yapıtını gündelik yaşamı içinde dinlemeyip bulunduğu mekanda karşılaştığında keyif alması; beğendiği müzik türü içindeki çok sevdiği ve sık sık dinlediği bir müzik yapıtına yıllar sonra tahammül edememesi; beğenmediği bir müzik türü içinden yine beğenmediği bir yapıtı sırf sevdiği kişi dinliyor ve beğeniyor diye beğenmeye başlayıp dinlemesi ama yıllar sonra ben bunu nasıl dinlemişim demesi; hiç beğenmediği bir müzik türü içinde yer alan bir şarkıcıyı ve şarkılarını beğenmesine şaşırıp bu durumu kimseye, kendine bile itiraf edememesi birebir yaptığım yüz yüze görüşmelerde karşılaştığım birkaç durumdan yalnızca bazılarıdır.

Çalışmalarımdaki katılımcıların yaşına, cinsiyetine, ailesine ya da öğrenimine göre yorum yapmak da oldukça zor. Örneğin, 58 yaşındaki katılımcı da Türk halk müziği ve Türk klasik müzik dinliyor, 22 yaşındaki ya da 13 yaşındaki de dinliyor; ilköğretim mezunu da pop müzik dinliyor, doktora mezunu da dinliyor; Ordulu bir aileden gelen ile Adanalı anne babaya sahip olan aynı müzik türünü dinliyor; Niğdeli ortaöğretimde okuyan bir kız da rock dinliyor, İstanbullu üniversite okuyan bir erkek de dinliyor; eğitim ve geliri düşük olan bir ailede yetişen de dinliyor, yüksek olan da; düz bir orta öğretimde okuyan da arabesk dinliyor, ilkokuldan beri Batı klasik müzik öğrenimi gören ve müzikle ilgili bir bölümde lisans okuyan da dinliyor; ailesi Türk halk müziği dinleyen de rock dinliyor, ailesinin Batı klasik müzik dinlediğini belirten de dinliyor.

Katılımcılarla bire bir yaptığım çalışmalarda eğitim durumu ne olursa olsun Batı klasik müzik türünü beğenen ve dinlediğini belirten, bu türün mutlaka dinletilmesi ve öğretilmesi gerektiğini vurgulayan katılımcıların çoğunluğu ile görüşme yaparken ilerleyen dakikalarda baştaki söylemlerini değiştirdikleriyle karşılaştım. Gündelik yaşamlarında bu müziği dinlemeyi pek de tercih etmediklerini sonradan belirten bu katılımcılardan birçoğu Batı klasik müzik öğrenimi gören lisans öğrencileri. Müzik öğrencilerinin genelde öğrenimini gördük-

leri için bu türde müzik dinlemek zorunda oldukları görülür. Bu öğrencilerin mezun olduktan sonra ve Batı klasik müzikle ilgisi olmayan bir mesleği yapıyor olduklarında, yani bu tür müziği dinleme zorunlulukları ortadan kalktığında gündelik yaşamlarında bu müziği tercih edip etmeyecekleri daha sonra yapılabilecek bir çalışmada öğrenilebilir. Ancak, Batı klasik müzik öğrenimi görmenin, bu müzikle bir çalgı çalmanın ve/ya da bu türde şarkı söylemenin kişinin hem bu müzik türüyle ilgili hem de bildiği diğer müzik türlerine bakışlarını etkilediğini ve türlerle ilgili söylemlerini/yargılarını değiştirdiğini kesinlikle söyleyebiliriz.

Anket ve görüşme yöntemiyle yaptığımız çalışmalarda beğendikleri ve dinledikleri müzikler sorulduğunda kimi katılımcının: "kafama ya da ruhuma göre müzik dinlerim", "her an değişebilir", "şarkılara anlam yükleyen her tür müziği dinlerim", "hoşuma giden her tür müziği dinlerim" "kulağa hoş gelen her parçayı dinlerim", "bazen slow", "her türlü müzik", "güzel olan her tarz", "nostaljik müzik dinlerim" gibi yanıtlar vermesi ya da çoğu katılımcının beğendikleri ama dinlemedikleri her müzik türünden de birer örnek vermeleri elde edilen verilerin sınıflandırılmasını ve yorumlanmasını zorlaştırdı. Özellikle Batı klasik müzik öğrenimi gören müzik bölümü öğrencilerinden "pop ve Türkçe slow müzikleri yazmayın, rezil olmayayım. Klasik eserleri yazın", "ses kaydımı kimseye dinletmeyin, komik duruma düşmeyeyim" gibi isteklerinin nedenleri dışlanma korkusundan; arkadaşlarının ve öğretmenlerinin olumsuz yaklaşımları kendi söylemleriyle "güncel popüler müzikler" (burada kast edilen yeni pop müzikler), rap ve arabesk dinleyenler arasında gösterilme kaygılarından kaynaklanıyor olarak yorumlanabilir.

Kimi çevrelerin bazı müzik türlerine olan olumsuz bakışları değişmediği ya da sert söylemleri yumuşamadığı sürece bu yazının başında söz ettiğim gibi kimi katılımcının yaşadığı kaygılar müzik beğenileriyle ilgili söylemleri etkileyecektir. Bu devam ettiği sürece Türkiye'de en çok dinlenilen müzik türünü saptamak için yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama yollarından görüşme yönteminin yeterli gelmeyeceği kanısındayım. Anket yoluyla toplanan verilerde ise daha farklı eksiklikler olmaktadır. Müzik beğenisi ve tercihi ile ilgili araştırmalardaki bir başka sorun da katılımcıların verdiği yanıtlar içerisindeki bazı müzik yapıtlarının, yorumcuların ya da bestecilerin birden fazla müzik türü ile ilgili olabilmesi; bazı müzik yapıtlarının da yakın unsurlar taşısa da ana müzik türlerinin içine alınamayıp alternatif olarak isimlendirilmesi elde edilen verilerin yorumlamalarını değiştirmesine neden olabilmektedir. Örneğin, bazı parçalar hem elektronik, hem rap, hem R&B, hem de pop müzik türü içine alınabilmekte; bazıları rock unsurlar barındırdığı halde bilinen rock sounduna göre daha yumuşak kalmasından dolayı pop olarak adlandırılabilmekte; sinfoni orkestralarıyla çalınan bazı yapıtlar Batı klasik müzik unsurları taşısa da Batı klasik müzik türü içine alınmamaktadır. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Teknoloji sayesinde yeni müzik türlerinin çıkması, dinleyicilerin ulaşıp beğendiği müzik türlerinin çeşitliliğinin gün geçtikçe artması ve baştan beri söz ettiğim durumların devam etmesi müzik beğenisi ve müzik tercihiyle ilgili çalışmaların devam etmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Erdal, B., (2009). Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi GSE Müzik Bilimleri Anabilim Dalı.

Erol, T., & Karşıcı, G., (2012). Kültürel Kimlik Bağlamında Sivas'taki Türkü Barlar. 3. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu: Müziği Algılamak, (s. 795-803). Kütahya.

Karşıcı, G., (2014). Müzik Beğenisinde Kültürel Etkenler: Bir fMRI Çalışması. Ankara, Türkiye: Gece Kitaplığı.

Karşıcı, G., & Doğan, Ö., (2011, Şubat). Dış Görünüş ve Müzik Beğenisi Arasındaki İlişkinin İnsanlarda Oluşturduğu Önyargı: Ön Çalışlma. Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi: Müzikte Temsil & Müziksel Temsil II, s. 205-210.

Kayhan, K., (2011). Üniversite Öğrencilerinin Klasik Müzik İle İlgili Beğeni Tutumları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: T.C. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı Müzik Bilimi Yüksek Lisans Programı.

Kutluk, F., Karşıcı, G., & Gedik, C., (2009). Müzik Beğenisinde Kültürel Etkenler: Bir fMIR Çalışması. D. v. Atatürk Kültür (Dü.), 38. ICANAS Müzik Kültürü ve Eğitimi içinde, Ankara, II, s. 519-537.

Şenel, O., (2013). Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı. İzmir: Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Şenel, O., Karşıcı, G., & Kutluk, F., (2011). Müzikte Önyargı; Kontrol Grubuyla Yapılan Çalışma. Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi: Müzikte Temsil & Müziksel Temsil II, 1(2), s. 293-300.